

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto
Nuva ry.

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä maakuntalaiksi (HE 15/2017)

eduskunnan hallintovaliokunta 5.5.2017
puheenjohtaja Kimi Uosukainen

YLEISTÄ

- Lausunnossa hallituksen esitystä maakuntalaiksi tarkastellaan **alueellisen demokratian, nuorten oikeuksien, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden** sekä **nuoria koskehtavan päätöksenteon kunta-maakunta-rajapinnan** näkökulmista
- Lausunnon pohjaksi liitto järjesti kaikille nuorille, nuorisovaltuustoille ja nuorisotalan toimijoille suunnatun **verkkokyselyn**, johon tuli **70 vastausta 40 eri nuorisovaltuustosta**.
- Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto katsoo hallituksen esityksen monilta osin edistävän merkittäväällä tavalla kaikkien maakunnan asukkaiden sekä erityisesti nuorten poliittista osallisuutta.
- Esitys ei kuitenkaan sisällä riittävän tarkkaa ja velvoittavaa sääntelyä, jotta nuorilla voisi olla **alueellisesti yhdenvertaiset oikeudet osallistua ja vaikuttaa** ja jotta lain nuoria koskevat säädökset voidaan **toimeenpanna ilman merkittävää maakuntien eriytymistä**.
 - lähtöasetelma ylikunnalliselle nuorisopolitiikalle sekä nuorten kuulemiselle ovat liki olemattomat, mikä korostaa tarvetta lain selkeydelle ja velvoittavuudelle toimenpanon osalta.
- Jotta **lain tavoitteet** asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien edistämisestä ja nuorten kuulemisen vahvistumisesta voisivat toteutua, edellytetään maakuntalailta **nykyistä tarkempaa ja edistyksellisempää sääntelyä**.

NUORTEN VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET MAAKUNNASSA

- Esitys maakuntalaiksi ja sote-järjestämislaiksi pitävät sisällään monia nuorten vaikutusmahdollisuuksia parantavia esityksiä
 - 1§: **lain tarkoitus**
 - 23§: **osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet**
 - 26§: **vaikuttamistoimielimet**
 - 35§: **maakuntastrategia**
 - 102 § **tietojen saatavuus yleisessä tietoverkossa**
 - sote-järjestämislain 34§: **asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet**
- Vaikka esitetyt säädökset ovat erittäin kannatettavia ja oikeansuuntaisia, ne eivät riitä turvaamaan **maakunnallisen itsehallinnon** ja **lain osallisuustavoitteiden** toteutumista. Riskinä ovat **epäselvyydet lain toimeenpanossa** sekä (siitä johtuva) **maakuntien osallisuuskäytäntöjen voimakas eriytyminen** sekä **nuorten yhdenvertaisten demokratiaoikeuksien heikkeneminen**.
- Erityisesti nuorten edustuksellista kuulemistä tulee vahvistaa ja **esitetyn maakunnallisen nuorisovaltuuston vaikuttavuutta lisätä merkittävästi**, jotta lain tavoitteet voivat toteutua.

MAAKUNNAN ASUKKAIDEN JA NUORTEN VAIKUTUSMAHDOLLISUUKSIEN PARANTAMINEN

- Maakunnan asukkaiden ja etenkin nuorten aitojen osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi on välttämätöntä:
 - asettaa **maakunnan tehtäväksi** asukkaiden sekä vaikuttamistoimielinten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien takaaminen (16§)
 - kuvata **maakuntavaltuustoryhmien** osallistumista ja vaikuttamista tukevan toiminnan suhde virkatyönä tehtävään osallistamiseen ja kuulemiseen (21§)
 - säätää maakunnallisen **osallisuusohjelman** laadinnasta (23§)
 - modernisoida ja nopeuttaa asukkaiden **aloitteiden** käsittelyä (24§)
 - madaltaa **maakunnalliseen kansanäänestykseen** tarvittavaa kannatusta (25§)
 - perustaa maakuntiin **osallistumista ja demokratiaa käsittelevä toimielin** (29§)
 - koota **nuorisopolitiikkaa ja -työtä** sekä **nuorten palveluita** koskeva valmistelu omaan toimielimeen (29§)
 - päättää erillisestä **lasten ja nuorten palvelulupauksesta** osana maakuntastrategiaa (35§)
 - sisällyttää **konserniohjeen** pakolliseksi sisällöksi asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien varmistaminen (43§)
 - velvoittaa **palvelulaitoksen hallitus** edistämään palveluiden käyttäjien ja maakunnan asukkaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia palvelulaitoksen toiminnassa (57§)
 - uudistaa **oikaisuvaatimusta** ja siten vahvistaa asukkaiden oikeusturvaa (139§)

26§: MAAKUNNALLISET VAIKUTTAMISTOIMIELIMET

- On ensisijaisen tärkeää, että maakuntalaissa säädetään maakunnallisten vaikuttamistoimielinten pakollisuudesta. Ne on koettu vaikuttaviksi osallistumisen muodoiksi (mm. Nuorisobarometri 2013). **Vastaavuus kuntalain (410/2015)** ja maakuntalain osalta on näiltä osin välttämätöntä, jotta mahdollistetaan ko. erityisryhmien paikallisen ja alueellisen edunvalvonnan yhteistyö.
- Hallituksen esitys pykäläksi on **epäselvä tulkinnaltaan** ja **riittämätön velvoittavuudessaan**. Esitetyssä muodossaan se ei myöskään riitä takaamaan vaikuttamistoimielinten **aitoa vaikuttavuutta**, eikä se huomioi **nuorisovaltuustojen erityispiirteitä**.
- Liitto katsoo, että jokaisesta vaikuttamistoimielimestä on syytä säätää velvoittavammin joko **omissa pykälissään** tai vähintään **omina momentteinaan**.

ESITYS: 26§ MAAKUNNALLINEN NUORISOVALTUUSTO

Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi maakuntahallituksen on **asetettava** nuorisovaltuusto ja huolehdittava sen **toimintaedellytyksistä**.

Nuorisovaltuusto on maakunnan **13-18 -vuotiaita** asukkaita edustava toimielin, joka toimii **maakuntahallituksen alaisuudessa**.

Nuorisovaltuuston tehtävänä on:

- 1) edustaa maakunnan nuorten mielipidettä maakunnan päätöksenteossa,
- 2) kehittää nuorten kuulemis- ja osallistumismahdollisuuksia ja
- 3) valvoa maakunnan nuorten etua.

Nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa maakunnan **eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan** asioissa, joilla on merkitystä maakunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden **nuorisovaltuusto arvioi** olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä.

Maakunnallisen nuorisovaltuuston jäsenet tulee valita maakunnan kunnissa toimivien vastaavien nuorten vaikuttajaryhmien jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamistoimielimestä valitaan vähintään yksi edustaja. Nuorisovaltuuston tulee olla **demokraattisesti valittu** maakunnan nuoria edustava toimielin.

Maakunnallisen nuorisovaltuuston tulee tehdä **yhteistyötä kunnallisten nuorten vaikuttajaryhmien kanssa**.

Maakunnan hallintosäännössä määrätään **nuorisovaltuuston edustajien puhe- ja läsnäolo-oikeudesta** maakunnan eri toimielimissä.

Maakuntahallituksen on asetettava yhteismenettelyssä maakunnallisen nuorisovaltuuston kanssa nuorisovaltuustolle **toimintasääntö** sekä **seurattava, arvioitava ja kehitettävä nuorisovaltuuston toimintaa**.

MAAKUNNALLISEN NUORISOVALTUUSTON VAIKUTTAVUUDEN PARANTAMINEN 1/2

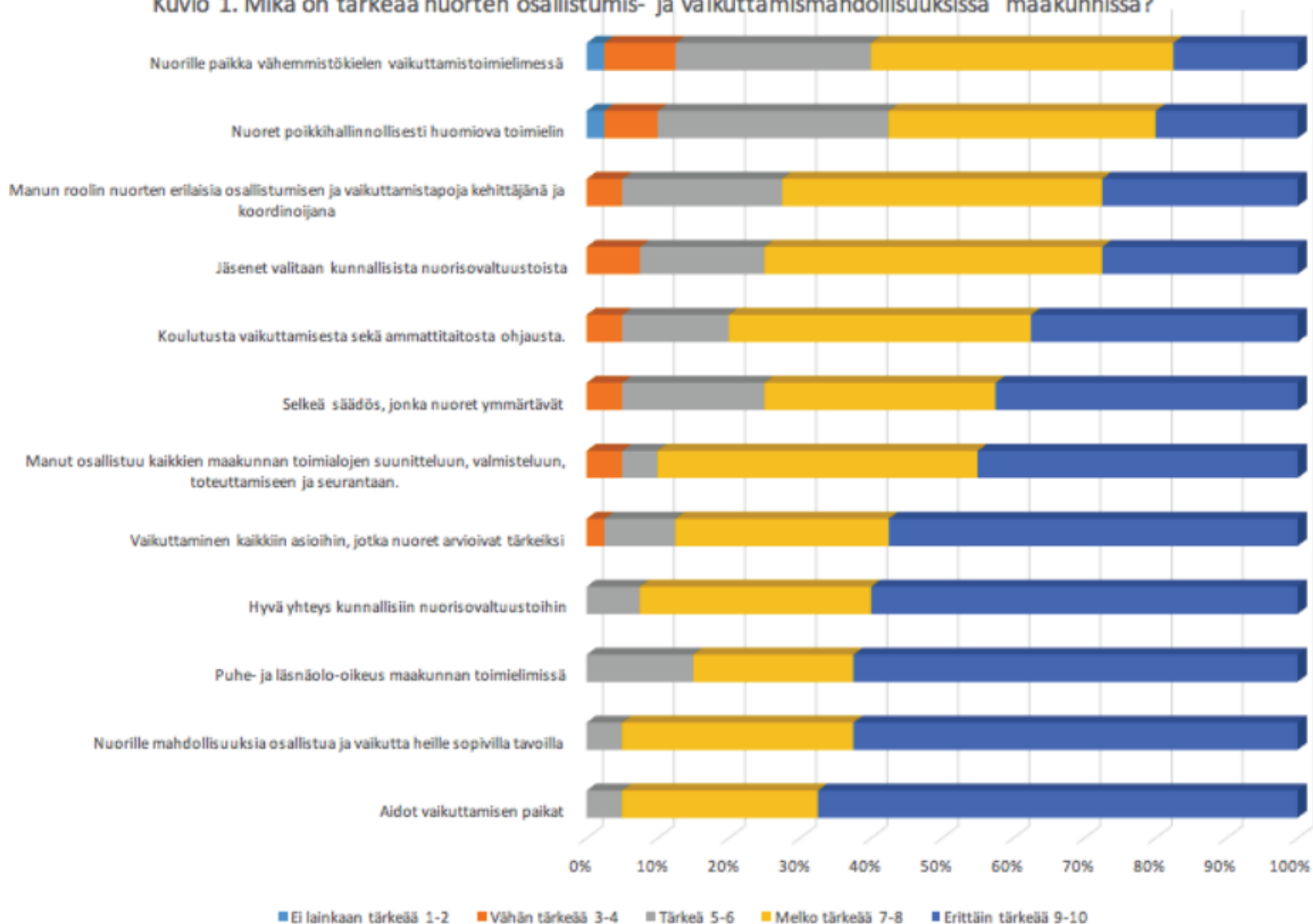
- Maakunnallisten nuorisovaltuustojen aitojen vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi on välttämätöntä:
 - tiivistää nuorisovaltuuston ja **vähemmistökielen vaikuttamistoimielimen yhteistyötä** (27§)
 - mahdollistaa **jäsenten esitysoikeus** maakunnan toimielimiin (30§)
 - turvata mahdollisuus osallistua **maakuntastrategian laadintaan** sekä **arviointiin ja seurantaan** (35§)
 - määrätä vuoropuhelu vaikuttamistoimielinten kanssa **maakuntahallituksen tehtäväksi** (37§)
 - lisätä vuoropuhelu maakunnan asukkaiden ja päätöksentekijöiden kanssa **maakuntajohtajan tehtävään** (39§)
 - säätää **yhteisestä toimielimestä** sovittaessa päätettäväksi myös vaikuttamistoimielinten kuulemisesta ko. toimielimen työskentelyssä (49§)

MAAKUNNALLISEN NUORISOVALTUUSTON VAIKUTTAVUUDEN PARANTAMINEN 2/2

- Maakunnallisten nuorisovaltuustojen aitojen vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi on välttämätöntä:
 - luoda puitteet vaikuttamistoimielinten vaikuttamistyölle **maakunnan palvelulaitoksen** toimintaan (56§)
 - määrätä maakunnan hallintosäännöllä **nuorisovaltuuston edustajien** puhe- ja läsnäolo-oikeudesta (78 §)
 - määrätä **toimintakertomuksessa** käsiteltäväksi vaikuttamistoimielinten vaikuttavuutta (107§)
 - lisätä **tarkastuslautakunnan tehtäväksi** maakunnan asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien ja vaikuttamistoimielinten vaikuttavuuden arviointi (112§)
 - taata vaikuttamistoimielimille mahdollisuus osallistua **arviointisuunnitelma** n ja **-kertomuksen** laadintaan (112§)

YHTEENVETO NUORISOVALTUUSTOILTA SAADUISTA KOMMENTEISTA

Kuvio 1. Mikä on tärkeää nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksissa maakunnissa?

Hallituksen esitys sisältää tärkeitä tavoitteita ja **oikean suuntaisia askeleita**. Esitetty sääntely ei kuitenkaan riitä takaamaan nuorten **yhdenvertaista osallistumisoikeutta** tai ratkaise lain **toimeenpanoon liittyviä haasteita**. Siksi tarvitaan **rohkeutta** tehdä **vahvempaa lainsäädäntöä**.

Kiitos!

Kimi Uosukainen

puheenjohtaja

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry.

kimi.uosukainen@nuva.fi